

מדינת ישראל

בתי הדין הרבניים

ב"ה

תיק 954767/2

בבית הדין הרבני האזורי באר שבע

לפני כבוד הדיינים:

הרב אהרן דרשביץ – אב"ד, הרב עובדיה חפץ יעקב, הרב אברהם צבי גאופטמן

התובעת: פלונית (ע"י ב"כ עו"ד סער שפירא)

נגד

הנתבע: פלוני (ע"י ב"כ עו"ד זיו זמרן)

הנדון: העדר סמכות ברכוש לאור הקדמת תביעה בבית המשפט למרות שיהוי בהמצאה

פסק דין

בפנינו בקשת ב"כ האישה להורות על מחיקת התביעות הרכושיות של הבעל וביטול הצווים שנתנו במסגרת תביעה זו, ולקבוע שהסמכות העניינית בסוגיית הרכוש נתונה לביהמ"ש.

א. רקע עובדתי

ביום ג' בטבת תשע"ז (1.1.2017) הגישה האישה לבית הדין תביעה לגירושין ולכתובה.

ביום ט"ז בשבט תשע"ז (12.2.2017) הגיש הבעל תביעה לחלוקת רכוש ופירוק שיתוף בדירת הצדדים. בסעיף 36 כתב: "לכבוד בית הדין הסמכות העניינית לדון בכתב תביעה זה", אך לא פירש למה. אולם, ידועה ההלכה שאפשר לכוון תביעה לחלוקת רכוש גם בתביעת גירושין של הצד השני (ראה: בג"ץ 8533/13 פלונית נ' בית הדין הרבני הגדול, עמ' 24). כמו"כ הגיש בקשה לשמירת זכויות וצו מניעה להברחת רכוש.

באותו יום, ביה"ד הורה על הוצאת צו מניעה (אשר נחתם בפועל רק ביום 5.3.2017).

ביום י"ח באדר תשע"ז (16.3.2017) התקבלה בקשה מאת ב"כ האישה, שבה כתב שלפני כמה ימים קיבל הודעה על צו המניעה להברחת רכוש, ויתכן שהוגשה גם תביעה רכושית שאותה טרם קיבל. הוא ציין כי כבר ביום כ"ח בכסלו תשע"ז (28.12.2016) הגישה האישה תביעה רכושית בבית המשפט אשר נמסרה כדין לבעל, ולכן לא ברור כיצד רכש ביה"ד סמכות לדון בתביעה הרכושית.

הצדדים הגישו תגובות זל"ז בנושא הסמכות, ובהמשך גם סיכומים.

מדינת ישראל

בתי הדין הרבניים

ב. עיקר טענות הצדדים

טענות הבעל

א. הבעל הגיש בקשה ליישוב סכסוך ביום י"ט באלול תשע"ו (22.9.2016), ולכן בידו זכות הקדימה לבחור את הערכאה המוסמכת שרוצה בה.

ב. הבעל הגיש למזכירות ביה"ד תביעה רכושית באמצעות ב"כ דאז קודם תביעת האישה, אך העניין התעכב ותיק לא נפתח בגלל עיכוב בבקשה לפטור אגרה עד שקיבל מסמך מאת הסיוע המשפטי ביום ה' בטבת תשע"ז (3.1.2017). אסור שחוסר יכולת כלכלית וטיפול מטעם הסיוע המשפטי יפגעו ביכולתו להביא את טענותיו בפני ביה"ד.

ג. האשה פעלה בחוסר תום לב בכך שלא המציאה לבעל את כתב התביעה עד יום י"ט בשבט תשע"ז (15.2.2017), כאשר גם אז רק הניחה אותה על השיש בביתו. הוא ציין לפס"ד של ביה"ד הגדול (תיק מספר 1-22-2960) מיום י"ד באייר תשס"ד (05.05.2004), שכאשר האשה פועלת בחוסר תום לב בהמצאת כתב התביעה, לא ישמע טענתה שהקדימה בהגשת תביעה לביהמ"ש, ודין הוא ביה"ד הרבני יפעיל את סמכותו גם בתביעה הכרוכה שהוגשה אח"כ.

טענות האישה

א. האשה הגישה בקשה ליישוב סכסוך ביום כ' באדר תשע"ו (29.2.2016) אשר נסגר ביום י' בסיון תשע"ו (16.6.2016), ולכן לא היה כל צורך בבקשה ליישוב סכסוך שהגיש הבעל. בכל מקרה, כבר עברו מספר הימים הנקובים בחוק להסדר התדיינות בסכסוכי משפחה טרם הגישה האשה את תביעת הרכוש שלה לביהמ"ש, ולכן כבר לא שמורה לבעל זכות קדימה.

ב. הבעל לא הגיש כל מסמך המורה על הגשת בקשה לפטור אגרה בביה"ד. המסמכים הוחזרו לו כי "התעצבן". כמו כן, הרי בפועל לא נפתח כל תיק אז על ידי הבעל, ולכן אין כל משמעות משפטית להגשת המסמכים למזכירות בית הדין. וכן, גם כאשר קבל הבעל את המסמך מאת לשכת הסיוע המשפטי המורה על חוסר יכולת כלכלית לכאורה, שהיה יותר מחודש עד שהגיש תביעה רכושית (בתשלום אגרה!), אחרי שכבר נודע לו על התביעה הרכושית של האישה בביהמ"ש, אשר סרב לקבל.

ג. האשה הגישה לביהמ"ש תביעה רכושית ביום כ"ח בכסלו תשע"ז (28.12.2016), תביעה למשמורת והסדרי ראייה ביום ו' בטבת תשע"ז (4.1.2017), ותביעה למזונות הקטינים ביום ד' בשבט תשע"ז (31.1.2017). בתחילת חודש פברואר מסרה את כתבי התביעה לידי שירותי איתור ומסירה אשר יצר קשר טלפוני עם הבעל לצורך מסירת כתבי התביעה, אך טען שלא נמצא בעיר למשך שבוע. ביום ט"ז בשבט תשע"ז (12.2.2017) שוב ניסה ללא הצלחה, ולכן החזיר את המסמכים לב"כ האשה, והאישה ביצעה ביום י"ט בשבט תשע"ז (15.2.2017) מסירה אישית לבעל, שסרב לחתום על המסירה. כמו כן, ביום כ"ד בשבט תשע"ז (20.2.2017) שלח ב"כ האישה בדואר רשום + אישר מסירה את כתבי התביעה לכתובת ביתם המשותף. לכן, אין כאן חוסר תום לב של האישה בהמצאת כתב התביעה.

ג. דיון

א) לגבי טענתו הראשונה של הבעל, הדבר פשוט שכאשר עברו הזמנים בחוק, לא שמורה למי שהגיש בקשה ליישוב סכסוך זכות קדימה וכל צד יכול להגיש כרצונו.

מדינת ישראל

בתי הדין הרבניים

ב) לגבי טענתו השנייה של הבעל, מעבר לכך שלא הציג כל אסמכתא המצביעה על הגשת בקשה לפטור אגרה בשעתו (כאשר גם לבסוף אין במערכת פטור אגרה ואינו מיוצג כעת ע"י סיוע משפטי), אין בכך סיבה להקנות סמכות. רצון לפתיחת תיק לחוד, ופתיחת תיק בפועל לחוד, גם לו יהיה הסיבה משום עיכוב בבקשה לפטור האגרה.

בהקשר זה יש לציין את הכלל ההלכתי המופיע במספר אחרונים: "אונס כמאן דפטריה אמרינן, אונס כמאן דעביד לא אמרינן" (עי' ש"ך חו"מ סי' כ"א ס"ק ג, וקצות החושן סי' נה ס"ק א). טענת אונס היא אכן סיבה לפטור אדם מאחריות משפטית על מעשה שעשה, אבל אין בטענת אונס סיבה להקים לאדם זכות על מעשה שנאנס מלבצע ולחייב בכך את הצד השני.

ג) לגבי טענתו השלישית של הבעל, נצטט את הקטע הרלוונטי מתוך פסק ביה"ד הגדול:

"הכלל לפיו לא ידון בית הדין הרבני בתביעה להחזקת ילדים או רכוש שנכרכו בתביעת גירושין, אם קודם לכן הוגשה כבר תביעה באותם עניינים לבית המשפט האזרחי, כפופים לחובה לנהוג בתום לב ושלא לעשות שימוש לרעה בהליכי משפט. מי שנהג בניגוד לכך, לא יישמע בטענה שהקדים והגיש תביעתו לבית המשפט לענייני משפחה. הואיל ובעת בה הופרה חובת תום הלב, הגיש בעל הדין שכנגד תביעת גירושין כרוכה, אשר עומדת בתנאי הכריכה, דין הוא שבית הדין הרבני יפעיל את סמכותו שהוקנתה לו בסעיף 3 לחוק שיפוט בתי דין רבניים." (הדגשה לא במקור)

אולם, כדי להתגבר על עקרון "נושא תלוי ועומד" (lis alibi pendens) אשר קובע את הסמכות לערכאה בו הוגשה התביעה המקבילה ראשונה, יש צורך להוכיח שהצד המדובר הפר את חובת חוסר תום לב ועשה שימוש לרעה בהליכי משפט עד שהצד השני הגיש את תביעתו.

בפסה"ד שציין ב"כ הבעל, האשה עברה במודע על צו מפורש של רשם ביהמ"ש להמציא לבעל תוך שבעה ימים העתק של צו העיקול ושאר המסמכים שהוגשו לבית המשפט. היא המציאה את המסמכים רק כעבר 53 יום, כאשר ניהלה בינתיים משא ומתן עם הבעל מבלי להודיע על הגשת תביעה. בנוסף, ההמצאה הייתה רק כעבור שבועיים מאז קבלה ממזכירות בית הדין את תביעת הבעל. בכך, הוכח בעליל חוסר תום לב באיחור ההמצאה, ואין לה אלא להלין על עצמה.

לעומת זה, בנדו"ד אף שהאשה פעלה שלא כהוגן בכך שהשתתפה את המצאת כתבי התביעה מעבר לחמישה ימים המוזכרים בתקנות סדר הדין האזרחי (תקנה 475א(2)), אין להוכיח מכך חוסר תום לב. ניכר שהאשה ריכזה את תביעותיה השונות של רכוש, משמורת ומזונות, ואז מסרה את המסמכים בבת אחת לשירותי איתור והמצאה בתחילת פברואר, לטענתה. יש להדגיש שבתאריך זה טרם הגיש הבעל את תביעתו הרכושית הכרוכה לביה"ד. האשה דאגה בהמשך, בסמוך לקבלתה את תביעת הבעל, לוודא שיקבל הבעל את המסמכים על ידי המצאה אישית ודואר רשום.

[אמנם, האשה לא הוכיחה שמסרה את כתבי התביעה לשירותי איתור ומסירה בתחילת פברואר, כפי שטענה. בתצהיר איש המשלוחים [...] (אשר צורף לתגובת ב"כ האשה מיום כ"ב באלול תשע"ז (13.9.2017)) לא מוזכר שום תאריך, רק שהצהיר ביום כ"ה בשבט תשע"ז (21.2.2017) שלאחר שיצר קשר עם הבעל שהודיע לו שלא יהיה באילת בשלושת השבועות הקרובות נאלץ להחזיר את המסמכים לב"כ האשה. מ"מ, על הצד הטוען לחוסר תום לב ושימוש לרעה של הליכי משפט להוכיח שהצד השני פעל כן, במיוחד כאשר באים לעקור על ידו עקרון "נושא

מדינת ישראל

בתי הדין הרבניים

תלוי ועומד". בנוסף, בתגובת הבעל מיום 13.9.2017 הודה שהשליח התקשר אליו בהיותו באבל, שקדם להגשת תביעתו בבית הדין.]

ייתכן כדברי האישה, שאדרבה הבעל הוא זה אשר פעל בחוסר תום לב במניעתו לקבל את כתבי התביעה עד אשר הגיש הוא תביעה לבית הדין, ובהגשתו תביעה רכושית לביה"ד כאשר ידע שכבר הוגשה תביעה רכושית בבית המשפט. אולם, אין לנו צורך לדון בכך, כל עוד לא הוכח חוסר תום לב של האישה.

לאור הנ"ל, מאחר שהאישה הקדימה והגישה בפועל את תביעת הרכוש לביהמ"ש, ולא הוכח סיבה מוצדקת לחרוג מהכלל של "נושא תלוי ועומד", על פי חוק במצב זה יש לביה"ד למנוע מלהפעיל את סמכותו בתביעת הרכוש, בהתאם לכלל המקובל של כיבוד ערכאות.

לאור כך, גם הצווים אשר הוציא ביה"ד לשמירת זכויות דינן להתבטל. אולם, כשאר סעד זמני אשר ניתן לשתי הערכאות להוציא עד שיתברר נושא הסמכות, הם עומדים בתקפם עד עת חתימת פס"ד זה. כאשר נקבע בזה סמכות לביהמ"ש, הצווים בטלים, ועל הבעל להגיש בקשה חדשה לשמירת זכויות בביהמ"ש במסגרת תביעת האשה.

מאחר שלא הוכח חוסר תום לב של צד זה או אחר, כל צד יישא בהוצאותיו.

ד. מסקנה

לאור כל האמור, ביה"ד קובע:

א. מאחר שהאישה הקדימה בתביעה הרכושית לביהמ"ש ולא הוכח חוסר תום לב שלה באיחור ההמצאה, ביה"ד נעדר סמכות חוקית לדון בתביעה הרכושית.

ב. יש לסגור את תיק חלוקת רכוש (954767/4).

ג. הצו למניעה להברחת רכוש אשר ניתן בתיק 954767/5 ביום ז' באדר התשע"ז (05.03.2017) בטל מכאן והלאה.

ד. אין חיוב הוצאות.

ה. להזמין לדיון בשאר התיקים עם אפשרות לברור שמות וגט.

פסק הדין מותר לפרסום לאחר השמטת פרטי הזיהוי של בעלי-הדין.

ניתן ביום ג' במרחשון התשע"ח (23.10.2017).

הרב אברהם צבי גאופטמן

הרב עובדיה חפץ יעקב

הרב אהרן דרשביץ – אב"ד